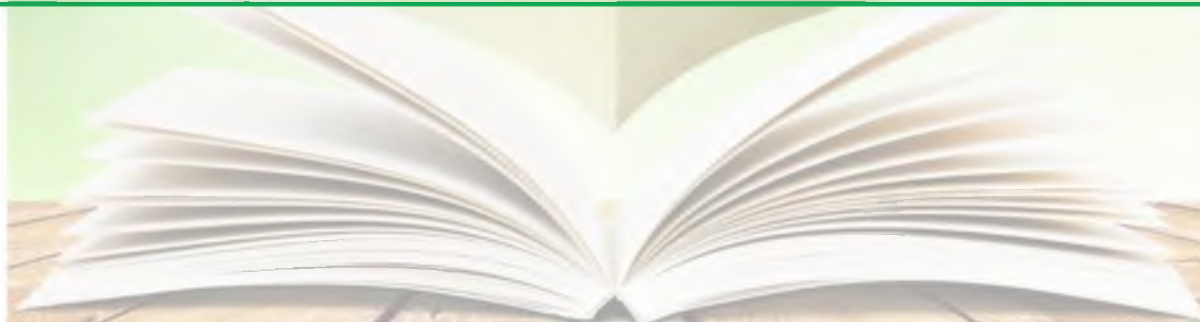

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
учасників міжнародної науково-
практичної конференції
«ЛІСОВА ТИПОЛОГІЯ ЯК ОСНОВА
НАБЛИЖЕНОГО ДО ПРИРОДИ
ЛІСІВНИЦТВА»

присвячена 150-річчю з дня народження
проф. Є.В. Алексєєва
та заснування кафедри лісівництва
Навчально-наукового інституту лісового і
садово-паркового господарства

Київ, 9-12 жовтня 2019 року

СТАН І ДИНАМІКА УНІКАЛЬНИХ УГРУПОВАНЬ БУКОВИХ ПРАЛІСІВ В УГОЛЬСЬКО-ШИРОКОЛУЖАНСЬКОМУ МАСИВІ КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

*С. М. Прокоп, студент**

Житомирський національний агроекологічний університет

Ключові слова: букові праліси, стан, динаміка, унікальність, важливість збереження.

Недоторканні первинні лісові екосистеми здавна спонукають дослідників вивчати їх як еталони біогеоценозів. У результаті активного ведення людиною господарювання вони стали рідкісним явищем не тільки в Україні та Європі, але й в усьому світі. Одним із найунікальніших та цінних осередків недоторканих місць залишався буковий праліс Угольсько-Широколужанського масиву, який є частиною Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Це найбільший осередок букових пралісів в Європі та світі, територія якого перевищує понад 10 тис. га та складається практично з чистих природних букових деревостанів. Наразі проводиться все більше досліджень, пов'язаних з вивченням структури пралісів, особливостей їхнього росту та стадії розвитку, зокрема нами також вивчаються питання важливості збереження і сталого використання цих унікальних угруповань.

Праліси слугують основою для визначення головних структурних характеристик деревостану, закономірностей перебігу природних процесів у ньому. Особливу увагу у вивченні таких питань надають стихійним явищам, щоб краще зрозуміти стан і динаміку пралісів. У зв'язку з відсутністю довготривалих досліджень природних екосистем у минулому, доцільно використати дендрологічні методи досліджень для аналізу просторово-часової динаміки букових пралісів. Так, використовуючи дані, отримані в результаті досліджень повалених або зламаних дерев, було встановлено, що їхній вік сагає до 350 років [3]. Стойко С. М. [1] зазначав, що різниця віку між деревами різних ступенів товщини може досягати 300 років.

*Науковий керівник – к.б.н., ст. викл. М. В. Швець

річних кілець, сягнув 470 років. На думку науковців [2; 4], це не максимально можливий вік. Процес росту і розвитку дерев пралісових екосистем суттєво відрізняються від господарських лісових екосистем. Високий середній приріст (7-9 м³/га /рік) свідчить про значний потенціал деревостанів. Останні характеризуються значним біорізноманіттям, з наявністю на багатьох деревах дупел, трутовиків та лишайників. Близько третини всіх дерев уражені стовбуровими гнилями.

У досліджуваних пралісах можна помітити, що багато рослин є зламаними (в першу чергу внаслідок ураження стовбуровими гнилями), а не вивернутими з коренями. Виняток становлять міцні дерева, які не зазнають уражень, але під дією абіотичних чинників не витримує їхня коренева система. Вітровали є скоріше рідкістю, аніж правилом.

Зважаючи на вік дерев, можна зробити висновок щодо їхньої історичності і унікальності. Процеси ходу росту збігаються з такими, що відбувалися сотні років тому назад: дерева тривалий час залишаються у нижньому ярусі, а єдиним способом вийти у верхній ярус є відмирання сусідніх дерев, що підвищить можливість доступу до необхідних поживних речовин. Результати досліджень підтверджують недоторканність букових пралісів Закарпаття і характеризують їх як дійсні еталони лісових екосистем. Отже, стан і динаміка унікальних угруповань букових пралісів в Угольсько-Широколужанському масиві є життєдіяльною та високопродуктивною.

Список джерел літератури:

1. Флора і рослинність Карпатського заповідника : монографія / С. М. Стойко та ін. Київ, 1982. 220 с.
2. Хміль І. В. Про деякі методичні засади вивчення пралісів. *Науковий вісник УкрДЛТУ*. 1998. № 8.1. С. 34-41.
3. Шпарик Ю. С., Вітер Р. М., Вуєргі А. Структура, ріст та ГІС букового пралісу Українських Карпат. *Лісове господарство, лісова, паперова і деревообробна промисловість*. 2004. № 29. С. 17-27.
4. Emborg J., Christensen M., Heilmann-Clausen J. The structural dynamics of Suserup Skov, a near-natural temperate deci-duous forest in Denmark. *Forest Ecol. Manag.ment*. 2000. Vol. 126. P. 173-189.
5. Piovesan G., Bernabei M., Di Filippo A. A long-term tree ring beech chronology from a high-elevation old-growth forest of Central Italy. *Dendrochronologia*. 2003. Vol. 21. P. 13-22.